

»Zmaj« v sodobnih gospodarskih tokovih

Tem, kjer Šmartinska cesta zavije pod železniško progo, se ob železniškem in avtomobilskem trušču že skoraj 50 let stiska ljubljanska tovarna baterij »Zmaj«. Ozek prostor med železnico in cesto ne dopušta več nobenih dograjevanj in zaradi teh utesnjenih in neprimernih prostorov, ki so zasidani do zadnjega kotička in ki tovarni ne nudijo nobene možnosti več za normalno razširjeno poslovanje, se v »Zmaju« pripravljajo na selitev. Prav zaradi teh načrtov v podjetju že tri leta niso nič investirali, saj večino sredstev odvajajo za nove prostore na industrijskem kompleksu Iskre v Stegnah. Objekt bo veljal okrog 90 milijonov dinarjev. Vendar so se znašli v zelo neugodnem obdobju za investiranje, kajti sami stroškov te investicije ne bodo zmogli, bančnih sredstev za nove investicije pa zaenkrat ni. Tako bodo s selitvijo morali počakati.

Utesnjenost pa je tudi eden izmed vzrokov, da se je v podjetju močno razvila inovacijska dejavnost; ta je vnesla v proizvodnjo že nekaj novih lastnih avtomatov, ki so olajšali proizvodnjo in povečali kvaliteto. Izpopolnjujejo tudi baterijske sisteme primarnih baterij, to je tistih, ki se naknadno ne polnijo.

Kljub prostorski stiski pa v »Zmaju« izdelajo kakšnih 35 do 40 milijonov baterij na le-

to, ki jih v glavnem prodajo doma, kjer imajo med tremi jugoslovanskimi proizvajalci baterij velik delež. Za proizvodnjo baterij pa morajo uvažati kar 25 odstotkov surovin, kot so acetilenske saje in salmiak, ki jih v Jugoslaviji nihče ne izdeluje. Da bi vsaj delno izravnali plačilno bilanco, morajo povečati izvoz in kljub trenutno neugodnemu stanju ga bodo letos povečali za skoraj 300 odstotkov. To povečanje gre predvsem na račun izvoza v NDR in v ostale države klirniškega območja, kamor bodo letos izvozili skoraj dva milijona baterij. To je še toliko pomembnejše, ker poraba baterij doma, ki je že tako izredno nizka, ne raste tako, kot je pred leti in kot so predvidevali. Zato v »Zmaju« že tri leta, »kljub ustreznemu povečanju proizvodnje ne povečujejo števila zaposlenih. Dogaja se celo, da zaradi zasičenosti trga nimajo povsem izkoriščenih proizvodnih zmogljivosti, kar se vsekakor takoj odraža na produktivnosti. Zato sprejemajo tudi zanje manj ugodne izvozne posle in letošnji večji izvoz bo tudi vplival na povečanje produktivnosti pa je ena glavnih nalog, ki si jih je aktiv ZK v »Zmaju« s sindikatom vred zadal v svojem akcijskem programu, katerega dosledno uresničujejo.

JOŽE FOSNERIC

Zdravje, naša miselnost in še kaj

Ker je bil referent za mladinske delovne brigade odsoten, je tajnica vezala razburjen telefonski poziv k meni.

»Moj sin se je prijavil za mladinsko brigado in me skrbi, kaj bo z njim«, pravi nekoliko živčna mama.

»Kako, v kakšnem smislu, kaj bo z njim?«

»Zdravstveno, veste, predvsem zdravstveno. Nekeč je imel hudo zlatenico in je moral več let živeti ob dieti. Res da zadnje čase to ni več potrebno, pač pa še vedno ni krepkega zdravlja in se resno bojim zanj. Poleg tega je zelo svojeglav, pomislite, sploh mi ni povedal, da se je prijavil v brigado in sem to zvedela od njegovih sošolcev.«

»Dobro, samo vi veste, da so vsi bodoči brigadirji temeljito pregledani pred odhodom na delo in da zdravnik iz šolske poliklinike s podpisom jamči, če je mladi človek sposoben ali ne za delo na akciji.«

»Že, že, veste, ti zdravnik zadnje čase stalno trdijo, da je zdrav, ampak jaz vem, da so težave, da fant ni zdrav in res se bojim, da se bodo ponovile muke izpred časa, ko sem morala dneve in noči pre-

biti ob njegovi postelji.«
Dogovorila sva se, da se z mladim možakarjem pogovorimo in da na noben način ne bomo omenjali telefonskega posega njegove matere.

Pa ga sploh ni bilo treba omenjati. Brž ko se je na brigadni konferenci komandant začel s fantom pogovarjati o njegovem zdravstvenem stanju, je mladenič debelo pogledal in zatrdil, da se po njegovem osemnajstem letu, ki ga je dopolnil že pred časom, ne bi bilo potrebno ozirati se na mnenje matere, ker je že 12 let popolnoma zdrav. Mama tudi sicer preveč skrbi zanj in bi rad končno postal vsaj delno samostojen.

Menili smo, naj to v družini sami uredijo, ker je bilo na zdravniškem pregledu ugotovljeno, da je popolnoma zdrav in sposoben za delovno akcijo.

Praksa je to kasneje vse potrdila. Brigadir je bil ves čas akcije zdrav kot dren in se ga niti običajni prehlad ni lotil. Nobenih težav ni imel s prehrano ali s čim drugim.

Skratka, dostikrat civilizirani meščani mislimo, da so naselja za brigadirje nekakšna ujetniška taborišča, kjer so mladi ljudje izpostavljeni vsem nevar-

nostim, ki jih je moderna higiena preprečila in po možnosti še čemu. Naše meščansko mišljenje si je torej na tak način ustvarilo sliko o manj razvitih območjih — »divjina, brez hrane, če pa je že, je dvomljiva; brez vode, če pa je že, je skoraj zanesljivo inficirana; tja si mladinska organizacija drzne pošiljati našo mladino, ki smo jo mukoma spravili k zdravju in še tole fizično garanje bo mladince skoraj zanesljivo uničilo. Naj gre raje sin ali hčerka kam delat, da si zasluži kak dinar, ne pa da tam doli zastonj gara kot črna živina. Bo vsaj videl ali videla, kako se služi denar (ki je sveta vladar)!«

Tole bo kar držalo in upam, da bo tistemu, ki bo gorhje besede spoznal kot svoje mnenje, ki ga je izrazil kolegu v pogovoru o čudnih željah svojih potomcev, vsaj malo nerodno. Nerodno tudi zaradi tega, ker je v mladinskih delovnih brigadah iz Ljubljane praktično manj kot polovica sinov in hčera ljubljanskih staršev; večina brigadirjev je namreč iz vseh krajev Slovenije in Jugoslavije, ker se pač šolajo ali imajo službo v Ljubljani.

GORAZD MARINČEK

Inšpekcijska služba zapira dvigala

V občini Ljubljana—Center je v največjih stanovanjskih hišah 105 osebnih dvigal, od katerih je bila večina grajena še pred letom 1970 ko je pričel veljati pravilnik o tehnični varnosti dvigal (izdal ga je zvezni sekretariat za industrijo).

Od 105 dvigal imata uporabno dovoljenje le dve dvigali, pet dvigal pa je takšnih, da imajo veljavne ateste in s tem pogoje za izdajo uporabnih dovoljenj v smislu omenjenega pravilnika. Trenutno so že ustavljena dvigala v 26 hišah (32 dvigal) na prijavo stanovanjskega podjetja Staninvest inšpekcijski službi.

V stanovanjski skupnosti pripravljamo srednjeročni program, da bi sanirali obstoječe stanje. Pripominjamo, da sredstva, ki bodo potrebna za prilagoditev dvigal zahtevam že omenjenega pravilnika, daleč presegaajo sredstva, ki jih zberemo s stanarinami v enem letu.

Po programu, ki ga pripravljamo, bo potrebno najprej usposobiti dvigala, v katerih bi bilo ogroženo zdravje in varnost stanovalcev, prav na zadnje pa odpravo takšnih pomanjkljivosti v smislu omenjenega pravilnika, kot so npr.: razsvetljava jaškov, v katerih so dvigala, ali pa prezidava dvigal, ki že desetletja delujejo brez okvare in brez zastojev, pa po prostornini oziroma velikosti ne ustrezajo zahtevam iz pravilnika.

Izključevanje dvigal iz obratovanja je močno prizadelo stanovalce v zgornjih nadstropjih, med njimi so starejši ob-

čani, srčni bolniki in drugi, ki bodo s tem ukrepom izpostavljeni zdravstvenim težavam in nevarnostim ter osamljeni glede zdravniške in podobne pomoči.

Razumljivo, da stanovalci v hišah, kjer so ali pa še bodo dvigala izključena iz obratovanja, negotujejo, grozijo, da ne bodo plačevali stanarine in zahtevajo od stanovanjske skupnosti, da odpove pogodbo s Staninvestom, ki je pravni naslednik Doma, in ni ničesar storil za prilagoditev stanja zahtevam omenjenega pravilnika, ki velja že od leta 1970. To, kar stanovalce močno jezi, je prav dejstvo, da inšpekcijska služba dvigala na podlagi prijave in predloga Staninvesta. Ta stanovanjskih hiš in naprav v njih klub pozivom še ni izročil stanovanjski skupnosti in hišnim svetom in v času, ko je gospodaril s stanovanjskim skladom ni sistematično odpravljal tega stanja pa tudi danes se njegova strokovna služba še ne vključuje v izdelavo srednjeročnega programa za usposobitev dvigal.

Posledica izključevanja dvigal iz obratovanja je lahko pasivizacija hišnih svetov v večjih stanovanjskih hišah, kjer so bili doslej iz objektivnih razlogov še dokaj aktivni. Take hiše imajo praviloma tudi centralno ogrevanje, za katero skrbi hišni svet.

Tako je naša skupnost posredovala občinskim in mestnim organom s prošnjo za pomoč pri pogovorih z inšpekcijskimi organi, ki naj bi svoje zahteve realizirali v okviru

programa, ki bi ga sprejeli za nekaj let v skladu z razpoložljivimi sredstvi. Seveda moramo najprej zagotoviti zdravje in varnost stanovalcev.

V zvezi z navedeno informacijo smo od OZD Staninvest Ljubljana že dobili ponudbe za remonte 16 zaprtih dvigal, za ostale pa njihova strokovna služba išče najugodnejšega ponudnika oziroma izvajalca, tako da bomo že kmalu lahko

ZADNJA NOVICA

STROKOVNE SLUŽBE STAN-
INVESTA so že pripravile sanacijski program za vsa dvigala, ki so izključena in obsega nadomestitev starih dotrajanih dvigal ter dopolnitev preostalih dvigal s predpisi.

V okviru mestne stanovanjske skupnosti pa tudi že potekajo razgovori za združevanje sredstev, s katerimi bi financirali sanacijo dvigal.

začeli izvajati sanacijski program dvigal.

Prav tako nam je poslal Staninvest odgovor na našo informacijo in predlagal ukrepe v zvezi z navedenim problemom.

DRUGA PLAT MEDALJE

Usposobitev dvigal in prilagoditev dvigal pravilniku o tehnični varnosti dvigal, saj veljajo za njih podobna pravila kot za ostala prometna

sredstva, zahteva večja finančna vlaganja. Samo za hiše v potrebovali 900 starih milij, če bi hoteli v vsaki hiši usposobiti — vsaj eno dvigalo in ga opremiti po veljavnih predpisih. Navedena sredstva predstavljajo toliko sredstev, kot jih je imelo bivše stanovanjsko podjetje Dom za izvajanje celoletnega programa investicijsko vzdrževalnih del za območje treh ljubljanskih občin. Aktivizacija dodatnih sredstev v preteklem obdobju ni bila mogoča, saj ni bilo dodatnih virov. Na kritično stanje in razliko med potrebnimi ter razpoložljivimi sredstvi je bivše stanovanjsko podjetje opozarjalo javnost vsa leta, a se takrat na področju stanovanjskega gospodarstva ni nič spremenilo, le prepad med potrebnimi in razpoložljivimi sredstvi se je iz leta v leto večal. Obstoječe stanje je kritično in je nujno, da se sistematično lotimo popravila dvigal in s tem preprečimo morebitne nevarnosti, ki so se v preteklem obdobju že dogajale. Po dogovoru s samoupravnimi stanovanjskimi skupnostmi, posebno z mestno stanovanjsko skupnostjo, ki je nosilec akcije, bodo službe OZD Staninvest Ljubljana v najkrajšem možnem roku izdelale sanacijski program dvigal. V njem bodo zajeti tehnični podatki o dvigalih, potrebna nujna dela po vrstnem redu, ugotovljeni možni izvajalci ter predračunska vrednost.

Možnost finančnega pokritja popravil naj bi stanovanjske skupnosti poiskale iz dveh virov:

— iz sredstev amortizacije, saj gre v tem primeru za nadomestitev elementov hiše ter — s pridobitvijo kreditov.

Za možnost uporabe amortizacije in način uporabe pa se bodo morale stanovanjske skupnosti dogovoriti z vlagatelji, katerim dejansko ta sredstva priznavajo.

Da bi v prihodnje preprečili ponovitev sedanjega stanja in da bi tekoče pridobivali sredstva za vzdrževanje dvigal, pa je treba pripraviti predlog revalorizacije dvigal na dejansko vrednost. Tu naj bi uporabniki dvigal plačevali normalno — funkcionalno amortizacijsko stopnjo ter dejanske stroške vzdrževanja in obratovanja dvigal v hiši. Navedeni sistem revalorizacije izpostavljenih elementov zgradbe je treba sprejeti tudi za ostale elemente hiše kot so npr. kurilnice, če hočemo doseči kvaliteto vzdrževanje in predvsem uporabnost elementov vso dobo trajanja.

Sodbo o nastali situaciji in o krivcu prepuščamo stanovalcem, ki bodo v končni fazi prek svojih hišnih svetov gotovo morali reči zadnje besede.

V današnji številki smo vas seznanili s trenutno najbolj aktualnim problemom, prihodnjič pa vas bomo seznanili z našim stabilizacijskim programom in seveda, kar bo najbolj zanimalo hišne svete oziroma zbere stanovalcev, kakšen del najemnine poslovnih prostorov naj bi ostal za razpolaganje hišnim svetom.

STAS OLUP